

*Дякун Ольга Василівна, студентка 4 курсу,
Пробоїв Ольга Анатоліївна, к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри міжнародної економіки,
маркетингу і менеджменту*

ПРОЦЕС ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Децентралізація та реформування органів місцевого самоврядування у містах, селищах й селах нашої країни змінили підходи до вирішення проблем на локальному рівні. Метою проведення реформ у органах державної та місцевої влади є створення ефективної системи публічного врядування, здатної забезпечити сприятливі умови для життєдіяльності людей й забезпечити можливості для збалансованого соціально-економічного розвитку всіх регіонів шляхом раціонального використання їхнього економічного потенціалу. Для цього органи місцевого самоврядування повинні скористуватись можливостями планування місцевого економічного розвитку з тією метою, аби чітко визначити пріоритети, на які найближчим часом мають спрямовуватися зусилля й ресурси керівних структур. Планування регіонального економічного розвитку дозволяє територіальній громаді краще усвідомити його цілі, зрозуміти власні конкурентні переваги, а також небезпеки й загрози, які можуть на неї очікувати, а також сприяє ефективному та економному використанню власних і залучених ресурсів, забезпечує контроль за їх використанням.

Метою даного дослідження виступає висвітлення особливостей планування регіонального економічного розвитку, яке є ключовим аспектом ефективної діяльності місцевих територіальних громад.

Стратегічне планування економічного розвитку територіальних громад – це системна технологія обґрунтування та ухвалення найважливіших рішень щодо місцевого розвитку, визначення бажаного майбутнього стану території (регіону) та способу його досягнення, що базується на аналізі зовнішнього оточення території та її внутрішнього потенціалу і полягає у формуванні узгоджених із територіальною громадою дій, на реалізації яких концентруються зусилля, ресурси основних суб'єктів місцевого розвитку. Водночас, стратегічне планування місцевого розвитку потребує: масштабного та дієвого збору інформації; уточнення місії, яка втілюватиметься в життя, і питань, які вирішуватимуться у процесі втілення місії; розробки та аналізу стратегічних альтернатив з акцентом на майбутніх наслідках сьогоденних рішень тощо.

Стратегічне планування повинно ґрунтуватись на комунікаціях та залученні різних експертів до місцевого економічного розвитку, враховувати різні інтереси та цінності, сприяти прийняттю мудрих і аналітичних рішень, а також успішному їх впровадженню та підзвітності.

Органи місцевого самоврядування на локальному рівні сьогодні зіштовхуються із складними та загрозливими проблемами: економічні негаразди й скорочення виробництва, недосконала інфраструктура; відсутність почуття

безпеки у людей та регіональна нерівність; зростаюча бідність, безробіття, соціальне дистанціювання; брак водних ресурсів та їх забруднення, деградація ґрунтів, забруднення повітря й незадовільні засоби утилізації твердих небезпечних й токсичних відходів тощо.

Більшість із зазначених проблем та викликів тісно пов'язані між собою, що посилює необхідність застосування інтегрованого стратегічного підходу до планування місцевого економічного розвитку. Саме тому, головним завданням стратегічного планування на регіональному рівні є забезпечення сталого розвитку територій, основними принципами якого є: орієнтація на потреби й інтереси людей; консенсус щодо довготермінової мети (бачення) розвитку території; спрямованість на чіткі бюджетні пріоритети; проведення комплексного аналізу стану розвитку територіальної громади; обов'язковість моніторингу та оцінювання; наявність відповідальності та лідерства на місцевому рівні; наявність впливової провідної установи та висока готовність органів влади дотримуватись зобов'язань; розбудова існуючих механізмів і стратегій; зв'язок між національним та місцевим рівнями.

Рис. 1. Загальні риси процесу стратегічного планування місцевого економічного розвитку

Досвід США та країн Європи (США, Канади, Німеччини, Чехії, Польщі) показує, що успішними стають ті громади, які вдало розвивають власну внутрішню спроможність, - покращують внутрішні умови й формують фактори конкурентних переваг, які допомагають залучати інвестиції, розвивати бізнес, сприяють розвитку підприємств та створюють нові робочі місця. І все це заради

економічного розвитку територіальної громади (регіону) та підвищення якості життя місцевого населення.

Для розробки стратегії економічного розвитку громади потрібен певний алгоритм дій:

Дослідження середовища. Профіль громади – об'єктивний аналіз (населення, забезпеченість житлом, зайнятість, доходи, безробіття, місцева економіка, заклади суспільного користування та інфраструктура, довкілля, програми розвитку). Вивчення думки підприємців – суб'єктивний аналіз, отриманий в результаті опитування (працівники, інвестиційні плани, оцінка рівня послуг місцевої влади та співпраці з бізнесом, потреби місцевого бізнесу, перешкоди розвитку, пропозиції), іноді може бути загальний SWOT аналіз.

1. Вибір пріоритетів та формулювання бачення. Стратегічне бачення – це спільне, погоджене на основі консенсусу, бачення того, як регіон чи певна територіальна громада на місцях має виглядати в майбутньому.

2. Організація процесу. Визначення внутрішніх ресурсів (часових, людських, інтелектуальних, матеріальних, фінансових), встановлення відповідальних (відділ, особа) за організацію процесу й закріплення функціональних обов'язків, розробка розкладу зустрічей та графіку роботи.

3. Проведення SWOT-аналізу вибраних пріоритетів.

4. Розробка плану дій.

5. Завершення розробки стратегічного плану та затвердження його радою: обговорення планів дій з громадськістю; визначення пріоритетності оперативних цілей (тобто проектів); розпис завдань (складові пріоритетних цілей) за відповідними відділами, призначення відповідальних осіб, визначення термінів виконання завдань й джерел фінансування; оприлюднення стратегічного плану у ЗМІ, презентація та обговорення його на зборах громадськості (громадські слухання, зустрічі з політичними партіями); прийняття стратегічного плану рішенням міської (обласної) ради як офіційного документу економічного розвитку міста (регіону).

6. Упровадження. Моніторинг та коригування: створення комісії з управління впровадженням (КУВ); розробка системи звітності та контролю; запровадження періодичності засідань КУВ; дотримання графіків виконання завдань; визначення впливу, міри успіху; оцінка, аналіз і висновки; внесення коректив у завдання, можливо оперативні чи навіть стратегічні цілі (критичні питання чи стратегічне бачення змінювати не варто).

Можемо зробити висновки, що планування є важливим аспектом забезпечення ефективності місцевого (регіонального) економічного розвитку, оскільки воно підвищує спроможність громади пристосуватися до майбутніх подій; допомагає втілити в певній формі цілі та завдання місцевого економічного розвитку; зменшує ризик непередбаченої, спонтанної реакції на обставини; зменшує ризик помилки та упущення в місцевому економічному розвитку;

забезпечує більш продуктивне використання обмежених фінансових та людських ресурсів; полегшує контроль; підвищує ефективність, результативність, конкурентоспроможність, а також сприяє зростанню якості життя громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. *Планування розвитку територіальних громад: навч. посіб. для посад. ос. місц. само в'ряд. Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с. URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/1plangrweb.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).*
2. Сментина Н.В., Фіалковська А.А. *Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 244 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10516/1/Стратегічне%20планування%20місцевого%20розвитку.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).*
3. Берданова О., Вакуленко В. *Стратегічне планування місцевого розвитку: практ. посіб. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. К.: ТОВ «Софія-А». 2012. 88 с. URL: https://despro.org.ua/media/articles/04_book_berdanova_vakulenko_ctrateg_chne_planuvann.pdf (дата звернення: 21.10.2020).*
4. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. *Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К., 2017. 121 с. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/04_Strateg_Plan-PRN-5.pdf (дата звернення: 21.10.2020).*
5. *Планування місцевого розвитку. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/ipod/rozvytok-silskyh-terytorij/rozvytok-oth/planuvannja-miscevoho-ekonomichnoho-rozvytku/> (дата звернення: 21.10.2020).*

**Бандура Тарас Михайлович, магістрант,
Ляхович Галина Іванівна, д.е.н., професорка,
професорка кафедри управління та адміністрування**

ТИПИ ТА ФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Децентралізація, що трактується як конституційна структура відносин між суб'єктами публічного права, визначає організацію виконавчої влади. Конституційний принцип децентралізації, що тлумачиться у поєднанні з іншими конституційними принципами, і зокрема з принципом субсидіарності, передбачає обов'язок створити конкретні системи завдань і компетенцій, що зводиться до формули перенесення державних завдань зверху вниз на нижчі ланки їх виконання.

В контексті аналізованих структурних питань державного апарату його слід трактувати як принцип, що вимагає побудови структур знизу, а його дотримання повинно бути помітним в інституційних та організаційних рішеннях. Принцип децентралізації державної влади заснований на повазі територіальних самоврядних громад.

Місцеве самоврядування є невід'ємною частиною державного устрою з конституційно гарантованою незалежністю одиниць місцевого самоврядування як суб'єктів права та децентралізованих суб'єктів публічної влади. Це вираз